РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

5 октомври 2010 година *

По дело C-400/10 PPU

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Supreme Court (Ирландия) с акт от 30 юли 2010 г., постъпил в Съда на 6 август 2010 г., в рамките на производство по дело

J. McB.

срещу

L. E.,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н K. Lenaerts (докладчик), председател на състав, г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н E. Juhász, г-н T. von Danwitz и г-н D. Šváby, съдии,

* Език на производството: английски.

генерален адвокат: г-н N. Jääskinen,
секретар: г-жа L. Hewlett, главен администратор,

предвид искането на запитващата юрисдикция преюдициалното запитване да се разгледа по реда на спешното производство в съответствие с член 104б от Процедурния правилник,

предвид решението на трети състав от 11 август 2010 г. да уважи посоченото искане,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 20 септември 2010 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-н McB., от г-жа D. Browne, SC, и г-н D. Quinn, BL, упълномощени от г-н J. McDaid, solicitor,

— за г-жа E., от г-н G. Durcan, SC, както и от г-жа N. Jackson и г-жа S. Fennell, BL, упълномощени от г-жа M. Quirke, solicitor,

— за Ирландия, от г-н D. O'Hagan, в качеството на представител, подпомаган от г-н M. MacGrath, SC, и г-н N. Travers, BL,

— за германското правителство, от г-жа J. Kemper, в качеството на представител,

— за Европейската комисия, от г-жа A.-M. Rouchaud-Joët и г-н M. Wilderspin, в качеството на представители,

след изслушване на генералния адвокат

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н McB., баща на три деца, и тяхната майка, г-жа E., по повод на връщането в Ирландия на децата, които понастоящем се намират в Англия с майка си.

Правна уредба

Хагската конвенция от 1980 г.

3 Член 1 от Хагската конвенция от 25 октомври 1980 година за гражданските аспекти на международното отвличане на деца (наричана по-нататък „Хагската конвенция от 1980 г.“) предвижда:

„Тази конвенция има за цел:

а) да осигури незабавното връщане на децата, [отведени] или задържани [неправомерно] в някоя от договарящите държави; и

б) да гарантира ефективното спазване на законите, свързани с упражняването на родителските права и правото на лични отношения, на една договаряща държава от другите договарящи държави.“

4 Член 3 от посочената конвенция гласи следното:

„[Отвеждането] или задържането на дете се счита за [неправомерно], когато:

а) е извършено в нарушение на правото на упражняване на родителски права, предоставено както съвместно, така и поотделно на лице, институция или друг орган, съгласно законите на държавата, в която детето е имало обичайно местопребиваване непосредствено преди [отвеждането] или задържането му; и

б) по време на [отвеждането] или задържането това право е било ефективно упражнявано съвместно или поотделно или би било упражнявано по този начин, ако не е било извършено [отвеждането] или задържането.

Правото на упражняване на родителски права, посочено в т. „а“ по-горе, може [по-специално] да произтича по силата на закон или по силата на съдебно или административно решение, или по силата на [пораждащо правни последици] споразумение съгласно законодателството на тази държава.“

5 Член 15 от Хагската конвенция от 1980 г. гласи следното:

„Съдебните или административните органи на договарящата държава могат, преди да разпоредят връщането на детето, да поискат от молителя да представи решение или друг документ, издаден от органите на държавата на обичайното местопребиваване на детето, удостоверяващ, че [отвеждането] или задържането е било [неправомерно] по смисъла на чл. 3 от конвенцията, доколкото такова решение или документ могат да бъдат получени в тази държава. Централните органи на договарящите държави, доколкото това практически е възможно, оказват съдействие на молителите за издаването на такова решение или на друг удостоверяващ документ.“

Право на Съюза

6 В съображение 17 от Регламент № 2201/2003 се уточнява:

„В случаите на неправомерно отвеждане или задържане на дете, връщането на детето трябва да се осъществи без закъснение, и за тази цел [Хагската конвенция от 1980 г.] трябва да продължи да се прилага, както е допълнена от разпоредбите на този регламент и особено на член 11. […]“

7 Съгласно съображение 33 от посочения регламент:

„Настоящият регламент зачита основните права и спазва принципите на Хартата на основните права на Европейския съюз [наричана по-нататък „Хартата“]. В частност, той желае да гарантира зачитането на основните права на детето, както са предвидени в член 24 на [Хартата].“

8 В член 2, точка 9 от същия регламент терминът „право на упражняване на родителски права“ се определя като включващ „правата и задълженията за полагане на грижа за личността на детето, и по-специално […] правото да се определи мястото на пребиваване на детето“.

9 В член 2, точка 11 от Регламент № 2201/2003 се уточнява, че „[…] отвеждане[то] или задържане[то] [на дете]“ е неправомерно, когато:

„а) това се осъществява в нарушение на правото на упражняване на родителски права, придобито по силата на решение или по силата на закона, или [на пораждащо правни последици] споразумение [съгласно] правото на държавата членка, в която детето обичайно пребивава непосредствено преди отвеждането или задържането;

и

б) при условие че по време на отвеждането или задържането правото на упражняване на родителски права е било ефективно упражнявано съвместно или поотделно или би било упражнявано по този начин, ако не е било извършено отвеждането или задържането. Приема се, че родителските права се упражняват съвместно, когато по силата на решение или поради действието

на закона единият носител на родителската отговорност не може да вземе решение за мястото на пребиваване на детето без съгласието на другия носител на родителската отговорност.“

10 Член 11 от посочения регламент, озаглавен „Връщане на дете“, предвижда:

„1. Когато лице, институция или друг орган, които имат право на упражняване на родителски права, сезира компетентните органи в държавите членки за издаването на решение въз основа на [Хагската конвенция от 1980 г.] за връщането на дете, което е било неправомерно отведено или задържано в държава членка, различна от държавата членка, където детето обичайно е […]пребивава[ло] непосредствено преди неправомерното отвеждане или задържане, се прилагат параграфи 2—8.

[…]

3. Съдът, пред когото е подаден[а молбата] за връщане[…] в съответствие с параграф 1, действа експедитивно при разглеждането на [молбата], като използва най-бързите възможни процедури, които се предвиждат в националното законодателство.

Без да се засяга първата [алинея], съдът, освен когато изключителни обстоятелства правят това невъзможно, се произнася с решение, не по-късно от шест седмици след като молбата е внесена.

[…]

6. Ако съдът е [постановил] решение за отказ за връщане на детето по силата на член 13 от Хагската конвенция от 1980 г., съдът незабавно трябва да изпрати копие или пряко, или чрез своя[…] централ[ен орган], от решението за отказ за връщане на детето и от съответните документи, и по-специално [резюме от протокола] от заседанието на компетентния съд или на централ[ия орган] на държавата членка, [в която] детето обичайно е [пребивавало] непосредствено преди неправомерното отвеждане или задържане, както това е определено от националното законодателство. Съдът получава всички споменати документи в едномесечен срок от датата на решението за отказ за връщане на детето.

7. Освен ако съдилищата в държавата членка, [в която] детето е имало обичайно местопребиваване[…] непосредствено преди неправомерното отвеждане или задържане[,] вече са били сезирани от една от страните, съдът или централ[ият орган], ко[й]то е получил[…] информацията, спомената в параграф 6, трябва да уведоми за нея страните и да ги покани да [представят становища пред] съда, в съответствие с националното законодателство, в рамките на три месеца от датата на уведомлението, така че съдът да може да разгледа въпроса за упражняването на родителските права върху детето.

Без да се засягат правилата за компетентността, съдържащи се в настоящия регламент, съдът прекратява делото, ако не е получил необходимите [становища] в рамките на срока.

8. Въпреки решението за отказ за връщане на детето[…] по смисъла на член 13 от Хагската конвенция от 1980 г., всяко последващо решение, което разпорежда връщането на детето, [постановено] от съда, който е компетентен[…] по смисъла на настоящия регламент[,] [подлежи на изпълнение] в съответствие с раздел 4 от глава III по-долу, за да се гарантира връщането на детето."

11 Член 60 от Регламент № 2201/2003, озаглавен „Отношение към някои многостранни конвенции“, гласи следното:

„В отношенията между държавите членки разпоредбите на настоящия регламент имат предимство пред следните конвенции, доколкото разпоредбите на тези конвенции засягат въпроси, уредени от настоящия регламент:

[…]

д) [Хагската конвенция от 1980 г.].“

12 Параграф 2 на член 62 от посочения регламент, озаглавен „Граници на действието“, предвижда:

„Конвенциите, споменати в член 60, особено Хагската конвенция от 1980 г. продължават да действат по отношение на държавите членки, които са страни по тях, в съответствие с член 60.“

Национално право

13 От акта за преюдициално запитване следва, че съгласно ирландското право бащата на родени извън брак деца не е носител на правото да упражнява родителски права по силата на закона. Освен това бащата не придобива такова право само поради обстоятелството, че родителите, които не са сключили брак, са съжителствали и той активно е участвал във възпитанието на детето.

14 Въпреки това съгласно член 6A от Закона за настойничеството и попечителството над ненавършили пълнолетие лица от 1964 г. (Guardianship of Infants Act 1964), изменен с член 12 от Закона за децата от 1987 г. (Status of Children Act 1987), „когато бащата и майката не са съпрузи, по искане на бащата съдът може със съдебно решение да го определи за настойник или попечител на ненавършилото пълнолетие лице".

15 Член 11, параграф 4 от Закона за настойничеството и попечителството над ненавършили пълнолетие лица от 1964 г., изменен с член 13 от Закона за децата от 1987 г., предвижда:

„В случай на ненавършило пълнолетие лице, чиито баща и майка не са съпрузи, с право да предявява искове по този член във връзка с правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения на бащата или на майката разполага и бащата, който не е настойник или попечител на ненавършилото пълнолетие лице, и за тази цел посочването в настоящия член на бащата или родителя на ненавършилото пълнолетие лице следва да се тълкува като отнасящо се и до него."

16 Член 15 от Закона за отвличането на деца и изпълнението на съдебни решения относно упражняването на родителски права от 1991 г. (Child Abduction and Enforcement of Custody Orders Act 1991), изменен с Правилника за прилагане на правото на Европейските общности (съдебни решения по брачни дела и дела, свързани с родителската отговорност) от 2005 г. (European Communities (Judgments in Matrimonial Matters and Matters of Parental Responsibility) Regulations 2005), предвижда:

„Юрисдикцията може, по молба, подадена съгласно член 15 от [Хагската конвенция от 1980 г.] от лице, което според нея има интерес от това, да обяви отвеждането или задържането на дете извън държавата:

а) за неправомерно по смисъла на член 2 [от регламента], в случай на отвеждане или задържане в друга държава членка, или

б) за неправомерно по смисъла на член 3 от [Хагската конвенция от 1980 г.], във всички останали случаи."

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

Фактическите обстоятелства в основата на спора по главното производство

17 Видно от предоставената на Съда преписка, жалбоподателят в главното производство, г-н McB. (с ирландско гражданство), и ответницата по същото производство, г-жа E. (с британско гражданство), са съжителствали в период на повече от десет години в Англия, Австралия, Северна Ирландия и от ноември 2008 г. — в Ирландия. Заедно те имат три деца, а именно: J., роден в Англия на 21 декември 2000 г., E., роден в Северна Ирландия на 20 ноември 2002 г., и J. C., родена в Северна Ирландия на 22 юли 2007 г.

18 След като отношенията между родителите се влошават в края на 2008 г. и в началото на 2009 г., майката неколкократно намира убежище с децата в кризисен център за жени, като твърди по-конкретно, че бащата е упражнил насилие. През април 2009 г. двамата родители се помиряват и решават да сключат брак на 10 октомври 2009 г. Въпреки това на 11 юли 2009 г., след като се завръща от командировка в Северна Ирландия, бащата открива, че майката отново е напуснала семейното жилище с децата, за да се настани в посочения център.

19 На 15 юли 2009 г. по молба на бащата адвокатите му изготвят искова молба, която да се подаде пред компетентната ирландска юрисдикция, а именно District Court, с цел на бащата да се предостави право на упражняване на родителски права над трите деца. Въпреки това на 25 юли 2009 г. майката заминава със

самолет за Англия, взимайки със себе си трите посочени деца, както и по-голямото си дете, родено от предходна връзка. Към тази дата посочената искова молба не е връчена на майката, така че съгласно ирландското процесуално право искът не се приема за надлежно предявен и следователно ирландската юрисдикция не е била сезирана.

Производството, образувано в Англия по инициатива на бащата

20 На 2 ноември 2009 г. г-н McB. подава молба пред High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Обединеното кралство), за да се разпореди връщането на децата в Ирландия съгласно разпоредбите на Хагската конвенция от 1980 г. и на Регламент № 2201/2003. С определение от 20 ноември 2009 г. в съответствие с член 15 от същата конвенция тази юрисдикция иска от бащата да представи решение или друг документ от ирландските власти, удостоверяващ, че отвеждането на децата извън Ирландия е неправомерно по смисъла на член 3 от посочената конвенция.

Производството, образувано в Ирландия по инициатива на бащата

21 На 22 декември 2009 г. г-н McB. предявява иск пред High Court (Ирландия), с който се цели, от една страна, да се постанови решение или да се издаде документ, удостоверяващ, че отвеждането на децата на 25 юли 2009 г. е неправомерно по смисъла на член 3 от Хагската конвенция от 1980 г., и от друга страна, на г-н McB. да се предостави право на упражняване на родителски права.

22 С решение от 28 април 2010 г. High Court отхвърля първото искане с мотив, че бащата не е притежавал право на упражняване на родителски права над децата към датата на отвеждането им, така че последното не е неправомерно по смисъла на Хагската конвенция от 1980 г. и на Регламент № 2201/2003.

23 Бащата обжалва това съдебно решение пред запитващата юрисдикция. В акта за преюдициално запитване тази юрисдикция отбелязва, че към 25 юли 2009 г. бащата не е притежавал право да упражнява родителски права над децата по смисъла на разпоредбите на Хагската конвенция от 1980 г. Тя посочва обаче, че понятието „право на упражняване на родителски права“ вече е определено в член 2, точка 9 от посочения регламент за целите на молбите за връщане на деца от една държава членка в друга въз основа на Хагската конвенция от 1980 г.

24 Според запитващата юрисдикция нито разпоредбите на Регламент № 2201/2003, нито член 7 от Хартата предполагат, че при определяне дали отвеждането на родено извън брак дете е неправомерно бащата трябва задължително да се приема за носител на право да упражнява родителски права над последното, когато не е постановено съдебно решение, с което да му се предоставя такова право. Тя признава обаче, че Съдът има компетентност да тълкува тези разпоредби от правото на Съюза.

25 При тези обстоятелства Supreme Court решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Регламент [№ 2201/2003], независимо дали е тълкуван съгласно член 7 от [Хартата] или по друг начин, допуска ли законодателството на държава членка да изисква компетентната юрисдикция да е постановила решение за предоставяне на упражняването на родителски права на бащата, който не е сключил брак с майката на детето, така че на последния да е признато „право на упражняване на родителски права“, поради което отвеждането на това дете извън държавата на

обичайното му пребиваване да е неправомерно по смисъла на член 2, точка 11 от този регламент?“

По спешното производство

26 Запитващата юрисдикция прави искане настоящото преюдициално запитване да се разгледа по реда на спешното производство, предвидено в член 104б от Процедурния правилник на Съда.

27 Тя мотивира това искане, като посочва, че съгласно съображение 17 от Регламент № 2201/2003 в случай на неправомерно отвеждане на дете връщането на детето трябва да се осъществи в най-кратки срокове.

28 В това отношение е важно да се отбележи, че видно от акта за преюдициално запитване, настоящото дело се отнася до три деца на възраст съответно 3, 7 и 9 години, които са отделени от баща си от повече от една година. Като се има предвид, че става въпрос за малки деца, по-конкретно предвид най-малкото от тях, ако настоящото положение се запази, сериозно ще се нарушат отношенията на децата с баща им.

29 При тези обстоятелства по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат на 11 август 2010 г. трети състав на Съда взе решение да уважи искането на запитващата юрисдикция преюдициалното запитване да се разгледа по реда на спешното производство.

По преюдициалния въпрос

По допустимостта

30 Европейската комисия изпитва съмнения относно допустимостта на преюдициалното запитване, а германското правителство твърди, че то е недопустимо. Те отбелязват по същество, че спорът по главното производство се отнася не до връщането на децата съгласно член 11 от Регламент № 2201/2003, а до предхождащото връщането постановяване на решение съгласно член 15 от Хагската конвенция от 1980 г., удостоверяващо, че отвеждането на децата е неправомерно. Поради това този спор се отнасял до въпроса дали отвеждането на децата е правомерно не по смисъла на член 2, точка 11 от посочения регламент, а по смисъла на членове 1 и 3 от Хагската конвенция от 1980 г. Всъщност жалбоподателят по главното производство сезирал компетентните ирландски юрисдикции с искане за постановяване на решение или издаване на друг документ, удостоверяващ, че отвеждането или задържането на децата му е неправомерно по смисъла на член 3 от Хагската конвенция от 1980 г. Той направил това искане, тъй като High Court of Justice (England & Wales), Family Division е поискал от него в съответствие с член 15 от Конвенцията да представи такова решение или документ.

31 Регламент № 2201/2003 обаче, и по-конкретно член 11 от него, се отнасяли не до предвиденото в член 15 от Хагската конвенция от 1980 г. производство за установяване на неправомерността на отвеждането на дете, а единствено до производството по връщане на детето. Така член 11 от посочения регламент ставал релевантен едва след приключването на производството по член 15 от посочената конвенция и след като е започнало производството по връщане на децата, така че въпросът на запитващата юрисдикция бил отправен преждевременно.

32 В това отношение следва да се припомни, че съгласно практиката на Съда само националните юрисдикции, които са сезирани със спора и трябва да поемат отговорността за последващото му съдебно решаване, могат да преценят — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално заключение, за да могат да постановят решението си, така и релевантността на въпросите, които поставят на Съда (Решение от 30 ноември 2006 г. по дело Brünsteiner и Autohaus Hilgert, C-376/05 и C-377/05, Recueil, стр. I-11383, точка 26 и цитираната съдебна практика).

33 Ето защо, след като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, по принцип Съдът трябва да се произнесе (вж. по-специално Решение от 13 март 2001 г. по дело PreussenElektra, C-379/98, Recueil, стр. I-2099, точка 38 и Решение от 1 октомври 2009 г. по дело Gottwald, C-103/08, Сборник, стр. I-9117, точка 16).

34 От това следва, че презумпцията за релевантност на поставените от националните юрисдикции преюдициални въпроси може да бъде оборена само в изключителни случаи, по-специално когато е ясно, че искането тълкуване на посочените във въпросите разпоредби от правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство (вж. по-специално Решение по дело Gottwald, посочено по-горе, точка 17 и Решение от 22 април 2010 г. по дело Dimos Agios Nikolaos, C-82/09, Сборник, стр. I-3649, точка 15).

35 В конкретния случай запитващата юрисдикция смята, че е необходимо тълкуване на Регламент № 2201/2003, и по-специално на член 2, точка 11 от него, за да се произнесе по искането, с което е сезирана и което се отнася до постановяване на решение или издаване на документ, удостоверяващ, че отвеждането или задържането на разглежданите в главното производство деца е неправомерно. Освен това от приложимото национално законодателство, и по-специално от член 15 от Закона за отвличането на деца и изпълнението на съдебни решения относно упражняването на родителски права от 1991 г., изменен с Правилника за прилагане на правото на Европейските общности (съдебни решения по брачни дела и дела, свързани с родителската отговорност) от 2005 г., следва, че в случай на отвеждане на дете в друга държава членка и когато от националната юрисдикция е поискано да постанови такова решение или да издаде такъв документ съгласно член 15 от Хагската конвенция от 1980 г., тя трябва да се

произнесе по правомерността на отвеждането с оглед на член 2 от Регламент № 2201/2003.

36 Освен това следва да се отбележи, че съгласно член 60 от Регламент № 2201/2003 в отношенията между държавите членки разпоредбите на последния имат предимство пред Хагската конвенция от 1980 г., доколкото разпоредбите ѝ засягат уредени с този регламент въпроси. Съгласно член 62, параграф 2 от същия регламент и както се предвижда в съображение 17 от него, без да се засяга предимството на регламента, конвенцията продължава да поражда действие по отношение на държавите членки, които са страни по нея, в съответствие с посочения член 60. Следователно за отвличането на деца от една държава членка в друга вече се прилага съвкупност от правни норми, включваща разпоредбите на Хагската конвенция от 1980 г., допълнени от разпоредбите на Регламент № 2201/2003, като последните имат предимство по въпроси от приложното поле на регламента.

37 При тези обстоятелства изглежда, че поисканото от запитващата юрисдикция тълкуване не е ирелевантно за решението, което тя трябва да постанови.

38 Следователно преюдициалното запитване трябва да се обяви за допустимо.

По същество

39 Запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правото на държава членка да подчинява предоставянето на право на упражняване на родителски права на баща, който не е сключил брак с майката на детето, на условието компетентната национална юрисдикция да е постановила решение за предоставяне

на упражняването на родителски права на бащата, поради което отвеждането или задържането на детето от майката да може да бъде неправомерно по смисъла на член 2, точка 11 от този регламент.

40 В това отношение следва да се припомни, че в член 2, точка 9 от посочения регламент „правото на упражняване на родителски права“ се определя като включващо „правата и задълженията за полагане на грижа за личността на детето, и по специално […] правото да се определи мястото на пребиваване на детето“.

41 След като понятието „право на упражняване на родителски права“ е определено по този начин в Регламент № 2201/2003, то е самостоятелно спрямо правните системи на държавите членки. Всъщност както от изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и от принципа за равенство следва, че разпоредба от това право, чийто текст не съдържа изрично препращане към правото на държава членка с оглед на определяне на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Съюза, което трябва да бъде направено, като се отчитат контекстът на разпоредбата и целта на разглежданата правна уредба (Решение от 17 юли 2008 г. по дело Kozłowski, C-66/08, Сборник, стр. I-6041, точка 42 и цитираната съдебна практика). Така за целите на прилагането на същия регламент правото на упражняване на родителски права във всеки случай включва правото на носителя да определи мястото на пребиваване на детето.

42 Отделен е въпросът за определянето на носителя на правото на упражняване на родителски права. В това отношение съгласно член 2, точка 11, буква а) от посочения регламент неправомерността на отвеждането на дете зависи от наличието на „право[…] на упражняване на родителски права, придобито по силата на решение или по силата на закона, или [на пораждащо правни последици] споразумение [съгласно] правото на държавата членка, в която детето обичайно пребивава непосредствено преди отвеждането или задържането“.

43 От посоченото следва, че Регламент № 2201/2003 не определя кое лице трябва да е носител на правото на упражняване на родителски права, вследствие на което отвеждането на детето може да е неправомерно по смисъла на член 2, точка 11, а по отношение на определянето на носителя на това право препраща към правото на държавата членка, в която детето обичайно пребивава непосредствено преди отвеждането или задържането. Така правото на тази държава членка определя условията, при които на бащата на родено извън брак дете се предоставя право да упражнява родителски права над него по смисъла на член 2, точка 9 от Регламент № 2201/2003, като при необходимост подчинява предоставянето на това право на условието компетентната национална юрисдикция да е постановила решение за предоставяне на правото на бащата.

44 С оглед на посоченото по-горе Регламент № 2201/2003 следва да се тълкува в смисъл, че за целите на прилагането на този регламент неправомерността на отвеждането на дете зависи единствено от наличието на право на упражняване на родителски права, което е предоставено по силата на приложимото национално право и в нарушение на което е извършено отвеждането.

45 Запитващата юрисдикция се пита обаче дали Хартата, и по-специално член 7 от нея, оказва влияние върху това тълкуване на посочения регламент.

46 Жалбоподателят в главното производство оспорва обстоятелството, че отвеждането на родено извън брак дете от майката без знанието на бащата не е неправомерно с оглед на Хагската конвенция от 1980 г. и Регламент № 2201/2003, при положение че бащата е живял с детето и с майката, без да е сключил брак с нея, и активно е участвал във възпитанието на детето.

47 Според него даденото в точка 44 от настоящото решение тълкуване на посочения регламент може да доведе до положение, което не е съвместимо нито с правото му на зачитане на личния и семеен живот, закрепено в член 7 от Хартата, както и в член 8 от Европейската конвенция за защита на правата на човека

и основните свободи (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), нито с правата на детето, предвидени в член 24 от Хартата. За целите на Регламент № 2201/2003 понятието „право на упражняване на родителски права“ трябвало да се тълкува в смисъл, че бащата на родени извън брак деца, който води с децата си семеен живот като този на семейство, в което родителите са сключили брак, придобива такова право по силата на закона. Ако не се възприеме това тълкуване, било възможно „потенциалното“ право на бащата, позволяващо му да предяви иск пред компетентната национална юрисдикция и евентуално да му се предостави право на упражняване на родителски права, да бъде напълно обезсмислено от действия на майката, извършени едностранно и без знанието на бащата. Трябвало обаче да се предостави подходяща защита с оглед на гарантирането на ефективното упражняване на правото да се предяви такъв иск.

48 Запитващата юрисдикция отбелязва, че съгласно ирландското право бащата на родено извън брак дете няма право да упражнява родителски права над него, освен ако това право не му е предоставено по силата на споразумение между родителите или със съдебно решение, докато майката автоматично притежава това право, без да е необходимо то да ѝ се предоставя.

49 При тези обстоятелства следва да се провери дали спазването на основните права на бащата и на неговите родени извън брак деца допуска Регламент № 2201/2003 да се тълкува по посочения в член 44 от настоящото решение начин.

50 В това отношение следва да се припомни, че съгласно член 6, параграф 1, първа алинея ДЕС Съюзът зачита правата, свободите и принципите, определени в Хартата, „която има същата юридическа сила като Договорите“.

51 На първо място, съгласно член 51, параграф 1 от Хартата последната се отнася за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза. Съгласно параграф 2 от този член Хартата не разширява приложното поле на правото на Съюза извън компетенциите на Съюза, „не създава никакви нови компетенции

или задачи за Съюза и не променя компетенциите и задачите, определени в Договорите“. Така с оглед на Хартата Съдът трябва да тълкува правото на Съюза в пределите на предоставената на последния компетентност.

52 От посоченото следва, че в рамките на настоящото дело Хартата трябва да се вземе предвид единствено за целите на тълкуването на Регламент № 2201/2003, без да се преценява самото национално право. По-конкретно трябва да се провери дали разпоредбите на Хартата допускат регламентът да се тълкува по посочения в точка 44 от настоящото решение начин, като се има предвид по-специално произтичащата от това тълкуване препратка към националното право.

53 Освен това от член 52, параграф 3 от Хартата следва, че доколкото тя съдържа права, съответстващи на правата, гарантирани от ЕКПЧ, техният смисъл и обхват са същите като дадените им в посочената конвенция. Тази разпоредба обаче не пречи правото на Съюза да предоставя по-широка защита. Съгласно член 7 от Хартата „[в]секи има право на зачитане на неговия личен и семеен живот, на неговото жилище и тайната на неговите съобщения“. Текстът на член 8, параграф 1 от ЕКПЧ е идентичен на този на член 7; единствената разлика е, че в него се употребява изразът „неговата кореспонденция“ вместо „неговите съобщения“. При това положение следва да се заключи, че член 7 урежда права, съответстващи на гарантираните в член 8, параграф 1 от ЕКПЧ. Следователно трябва да се приеме, че член 7 от Хартата има същия смисъл и същия обхват като член 8, параграф 1 от ЕКПЧ, тълкуван в практиката на Европейския съд по правата на човека (вж. по аналогия Решение от 14 февруари 2008 г. по дело Varec, C-450/06, Сборник, стр. I-581, точка 48).

54 Европейският съд по правата на човека вече е разгледал дело, фактите по което са аналогични с тези по главното производство, тъй като става въпрос за дете на небрачна двойка, което е отведено в друга държава от майка си, на която единствено е предоставено упражняването на родителската власт над детето.

В това отношение Европейският съд по правата на човека е постановил по същество, че национално законодателство, което по силата на закона предоставя упражняването на родителската власт над детето единствено на майката, не е в противоречие с член 8 от ЕКПЧ, тълкуван с оглед на Хагската конвенция от 1980 г., при условие че то разрешава на бащата на детето, на когото не е предоставено упражняването на родителска власт, да поиска от компетентния национален съд да измени режима на упражняване на тази власт (ЕСПЧ, Решение по дело Guichard с/у Франция от 2 септември 2003 г., Recueil des arrêts et décisions 2003-X; в този смисъл вж. също Решение по дело Balbontin с/у Обединеното кралство от 14 септември 1999 г., жалба № 39067/97).

55 От това следва, че за целите на прилагането на Регламент № 2201/2003, за да се определи дали отвеждането на родено извън брак дете от майката в друга държава членка е правомерно, бащата на детето трябва да има право преди отвеждането да сезира компетентната национална юрисдикция и да поиска да му се предостави право на упражняване на родителски права над него, като в този контекст именно това е същността на правото на бащата на родено извън брак дете на личен и семеен живот.

56 Всъщност Европейският съд по правата на човека е постановил също, че национално законодателство, което не предвижда възможност бащата на родено извън брак дете да придобие право на упражняване на родителски права над детето си без съгласието на майката, представлява необоснована дискриминация спрямо бащата и следователно нарушава член 14 от ЕКПЧ във връзка с член 8 от нея (ЕСПЧ, Решение по дело Zaunegger с/у Германия от 3 декември 2009 г., жалба № 22028/04, § 63 и § 64).

57 За сметка на това обстоятелството, че за разлика от майката бащата на родено извън брак дете не се приема автоматично за носител на правото на упражняване на родителски права по смисъла на член 2 от Регламент № 2201/2003, не засяга същността на правото му на личен и семеен живот, стига да е спазено посоченото в точка 55 от настоящото решение право.

58 Този извод не се опровергава от обстоятелството, че ако бащата не е предприел своевременно действия, за да придобие право на упражняване на родителски права, при отвеждане на детето от майката в друга държава членка той няма възможност да постигне връщането на детето в държавата членка, в която то е пребивавало преди това. Всъщност подобно отвеждане представлява правомерно упражняване на правото на свободно движение на майката, на която е предоставено упражняването на родителски права, като това право е предвидено в член 20, параграф 2, буква а) ДФЕС и член 21, параграф 1 ДФЕС, и на правото ѝ да определя мястото на пребиваване на детето, без това да лишава бащата на родено извън брак дете от възможността да упражни правото си на иск, за да му бъде предоставено впоследствие право на упражняване на родителски права над детето или право на лични отношения с него.

59 Поради това, ако на бащата на родено извън брак дете се признае право на упражняване на родителски права над него съгласно член 2, точка 11 от Регламент № 2201/2003 — независимо от обстоятелството, че съгласно националното право не му се предоставя такова право, — това би довело до противоречие с изискванията за правна сигурност и до нарушаване на необходимата защита на правата и свободите на други хора по смисъла на член 52, параграф 1 от Хартата, в конкретния случай на правата и свободите на майката. Освен това при подобно решение би възникнала опасност да се наруши член 51, параграф 2 от Хартата.

60 Следва също да се припомни, че член 7 от Хартата, споменат от запитващата юрисдикция във въпроса ѝ, трябва да се разглежда във връзка със задължението да се отчита висшият интерес на детето, признат в член 24, параграф 2 от Хартата, като следва да се взема предвид основното право на детето да поддържа редовно лични отношения и преки контакти с двамата си родители, предвидено в член 24, параграф 3 (вж. в този смисъл Решение от 27 юни 2006 г. по дело Парламент/Съвет, C-540/03, Recueil, стр. I-5769, точка 58). Освен това от съображение 33 от Регламент № 2201/2003 следва, че последният зачита основните права и спазва принципите на Хартата, като по-специално гарантира зачитането на основните права на детето, предвидени в член 24 от нея. Поради това не би могло разпоредбите на този регламент да се тълкуват така, че да нарушават

посоченото основно право, чието спазване безспорно съвпада с висшия интерес на детето (вж. в този смисъл Решение от 23 декември 2009 г. по дело Detiček, C-403/09 PPU, Сборник, стр. I-12193, точки 53—55).

61 При тези обстоятелства следва също да се провери дали член 24 от Хартата, за чието спазване Съдът следи, допуска Регламент № 2201/2003 да се тълкува по посочения в точка 44 от настоящото решение начин.

62 В това отношение следва да се отчита голямото многообразие на отношенията в случаите, в които не е сключен брак, и произтичащото от това многообразие на отношенията между родителите и децата им, като това многообразие е изтъкнато от запитващата юрисдикция в акта за преюдициално запитване и намира израз в предвидените в държавите членки различни режими във връзка с обхвата и упражняването на родителската отговорност. Поради това член 24 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че допуска, за целите на прилагането на Регламент № 2201/2003, правото на упражняване на родителски права по принцип да се предоставя единствено на майката и да се предоставя на бащата на родено извън брак дете само със съдебно решение. Всъщност подобно изискване позволява на компетентната национална юрисдикция да вземе решение относно упражняването на родителски права над детето, както и относно правото на лични отношения с него, като отчита всички релевантни данни — като тези, споменати от запитващата юрисдикция, — и по-специално обстоятелствата във връзка с раждането на детето, естеството на отношенията между родителите, отношението между всеки родител и детето, както и способността на всеки от родителите да упражнява родителски права. Отчитането на тези данни позволява да се защити висшият интерес на детето съгласно член 24, параграф 2 от Хартата.

63 От посоченото по-горе следва, че членове 7 и 24 от Хартата допускат регламентът да се тълкува по посочения в точка 44 от настоящото решение начин.

64 При тези обстоятелства на поставения въпрос следва да се отговори, че Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска правото на държава

членка да подчинява предоставянето на право на упражняване на родителски права на баща, който не е сключил брак с майката на детето, на условието компетентната национална юрисдикция да е постановила решение за предоставяне на упражняването на родителски права на бащата, поради което отвеждането или задържането на детето от майката да може да бъде неправомерно по смисъла на член 2, точка 11 от този регламент.

По съдебните разноски

65 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, трябва да се тълкува в смисъл, че допуска правото на държава членка да подчинява предоставянето на право на упражняване на родителски права на баща, който не е сключил брак с майката на детето, на условието компетентната национална юрисдикция да е постановила решение за предоставяне на упражняването на родителски права на бащата, поради което отвеждането или задържането на детето от майката да може да бъде неправомерно по смисъла на член 2, точка 11 от този регламент.

Подписи